

KRİZ VE MÜLKSÜZLEŞME

Aydınlık Dergisi, 30 Kasım 2008

Yıldırım Koç

Türkiye günümüzde tarihinin en büyük krizinin başlarında. Bu krizi daha da ürkütücü yapan, Türkiye'nin emperyalist sömürü altında olmasından kaynaklanan ve giderek daha da derinleşen yapısal krizinin, küresel bir krizle örtüşmesidir. Bu krizin Türkiye'de küçük burjuvazinin mülksüzleşmesi üzerindeki etkileri de büyük olacaktır.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihi üzerinde çalışanlar arasında mülksüzleşme konusunu önemseyenlerin sayısı son derece azdır. Halbuki, insanların bilinçlerinin de işçileşmesinde mülksüzleşme olgusu belirleyicidir. Üretim araçları mülkiyetinden tam olarak kopmadan yılın belirli sürelerinde bir işyerinde ücret karşılığında çalışan insanların davranışları ile, tam mülksüzleşmiş ve işgücü satışından elde ettiği gelir dışında başka gelir kaynağı olmayan insanların davranışları birbirinden farklıdır. Türkiye'de işçilerin çeşitli olaylar ve gelişmeler karşısındaki tepkilerinin anlaşılmasında mülksüzleşme olgusu önemli bir etmendir.

Türkiye'de mülksüzleşme 1920'li ve 1930'lu yıllarda iç dinamiklere bağlı olarak yavaştı. Hatta bazı bölgelerde tam tersi bir süreçten bile söz edilebilir. 1929 buhranının Türkiye'ye yansımaları da mülksüzleşme sürecini hızlandırmadı, tam tersine yavaşlattı. Kırsal kesimde yarıcılar-ortakçılar bazı bölgelerde para ranttan ürün ranta geri döndüler. Kapitalizmin çözülme süreci yavaşladı.

1950'li ve 1960'lı yıllarda ABD emperyalizminin dünya ölçeğindeki politikası, kırsal kesimde küçük üreticiliğin korunmasıydı. Çin, Vietnam ve Kore'de topraksız ve az topraklı yoksul köylülerin komünistlerin önderliğinde anti-emperyalist ve anti-feodal bir mücadeleyle iktidara gelmeleri, emperyalizmin bu politikasının ana nedeniydi. Kapitalizmin altın çağının ekonomik büyümesi ve emperyalist sömürü de, bu tarımsal destek politikası için yeterli kaynağı sağladı. Bu politika, 1970'li yıllarda da sürdü. Bu dönemde Dünya Bankası'nın kırsal kesime destek politikası izlendiğinde, bu politika açıkça ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de kırsal kesimde 1980'li yıllarda hızlanan mülksüzleşme, Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ardından daha da hız kazandı. Emperyalizm, karşısında bir tehdit görmüyordu. Ayrıca kapitalizmin durgunluk ve bunalımlar çağında bu gibi siyasal amaçlar için kullanılabilecek kaynaklar da azalmıştı. Üretim birimlerinin az gelişmiş ülkelere kaydırılması sürecinde karların daha da artırılabilmesi, işgücünden satacak başka bir şeyi olmayan yeni işsiz kitleleri gerektiriyordu. Mülksüzleşme hızlandı.

Süreç şöyle işlemektedir. Tarıma verilen destekler azaldıkça, köylü ailesi artık geçim sağlayamıyor; yoksullaşıyor. Yoksullaşınca önce gençler köyden şehre gönderiliyor. Amaç, aile gelirine işçilik yoluyla bir katkıda bulunulması. Geçici olduğu zannedilen bu sıkıntılı dönemin böylece aşılabileceği zannediliyor. Sorunlar daha da artınca, ailenin tümü şehre göç ediyor. Tarlalar ya köye gidip gelerek, ya da bir yakınla ortakçılık yoluyla ekiliyor. Ortakçılık yapan kişiyle ya ürün üzerinden bir paylaşım gidiliyor, ya da para ranta geçiliyor. Şehre yerleşildikçe başlarını sokacak ve onları kira ödemekten kurtaracak bir evin satın alınması gündeme geliyor. Bu koşullarda tarla satılıyor ve ev alınıyor. Bazen satılan tarla bir evin alınmasına bile yetmiyor, çarçur olup gidiyor.

Adana Ticaret Odası Başkanı Şaban Bař, Çukurova'daki gelişmeyi şöyle anlatıyor (Yeniçađ, 25 Eylül 2008): "Köylü borç batağına saplanmış durumda... Küçük çiftçinin durumu da aynı. Sattıktan sonra kendi arazilerinde işçi durumuna düşüyorlar. Arazileri alanlarsa, sanayiciler, iş adamları, doktorlar ve Güneydođu Anadolu Bölgesinden gelen kişiler. Ovanın yüzde 40'ı el değiştirmiş durumda."

Bu süreçte yabancıların toprak alımları da artıyor. Türk lirasının yabancı paralar karşısında hızla değer yitirmesi sonrasında, yabancıların elindeki para büyüdü. Elinde 100 bin doları olan kişi, üç ay önce 120 bin YTL'ye sahipti. Şimdi ise 160 bin YTL'ye sahip. Buna karşılık, köylü daha çaresiz durumda. Tarımda kullanılan girdilerin giderek daha büyük bölümü ithal ediliyor. Döviz kurlarındaki değişlikle birlikte, tarımda maliyetler daha da yükselecek ve köylünün çaresizliği daha da artacak. Köylünün daha da çaresizleştiği koşullarda, yabancıların parası daha kıymetlenince, araziler çok daha ucuz fiyatlarla el değiştirecek.

Kırsal kesimdeki milyonlarca küçük üretici ve ücretsiz aile çalışanı hızla tasfiye olacak. Bunun toplumsal ve siyasal sonuçlarının ayrıntılı olarak incelenmesi son derece önemlidir.